

"העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה:
תל-אביב, רחוב גורדון 3, טלפון 03-243386. תאריך: 136 •
מען מברקי: "עודמפרס" • מודפס ב"הדפוס החדש" בע"מ, תל-
אביב, רח' בן-אביגדור • הפצה: "גד"מ" בע"מ • נלופות: "צניקונרפיה
כספי" בע"מ • העורך הראשי: אורי אכנרי • אורי אכנרי • עורך
תכנית: יופי שנין • עורכת כיתוב: נורית יהודאי • ראש המינהלה:
אברהם פייטן • מח' המודעות: רפי זכרוני • המו"ל: העולם הזה בע"מ.

קרא ירי

כמינה שבה המילכוד הדמוקרטי
 הגדול ביותר הוא שאפשר לכתוב, לזעוק ולהתריע נגד כל עוולה ומעשה-שחיתות רק שאינו מתחשב במה שכותבים, כל כתבה עיתונאית המצליחה להיזו דברים היא ניצחון לעיתונות כולה.

כזו היתה סידרת הכתבות שפירסם מר' דכי גילת בעיתונו, ידיעות אחרונות, ש-התריעה על המתרחש בין כותלי הסנטור-יום הפרטי לחוליינפס בנס-ציונה. הסדי-רה, שהתפרסמה בתחילת חודש אוגוסט השנה תחת הכותרת 'החוקיה בנס-ציונה', כללה תיאורים מועזים על המצב והתנאים שבהם שרויים חוליינפס המ' אושפזים במוסד זה.

גילת תיאר את הוזהמה והליכוד השר-רים בין כתלי המוסד, סיפר על הימצאו-תם של עכברים, עכברושים וכינים בכפי-פה אחת עם החולים, זעק כנגד הניצול המפחיר של החולים והכאתם ועל היעדר הטיפול הרפואי המתאים בהם.

בניגוד למקובל, הפעם לא איתרה תגרי-גילת משרד-הבריאות לבוא. שרה-הבריאות, אליעזר שוסטק, שתחת פיקוח משרדו אמר המוסד הפסיכיאטרי הפרטי להימ-צא. הורה על הקמת ועדת-חקירה ברא-שותו של הפסיכיאטר הד"ר לואי מילר. זו התכנסה למיספר ישיבות, חקרה את מנהלי המוסד ועובדיו, ערכה ביקור במור-סד וסיכמה את המלצותיה.

ועדת-מילר המליצה כי יש לסגור את המוסד הפסיכיאטרי בנס-ציונה, ועד לבי-צוע ההמלצה יש למנות לו הנהלה ציי-בורית שתפקח על הטיפול בחולים במור-סד. אלא שמסקנות הוועדה לא ניראו לכתוב סידרת המאמרים, מרדכי גילת. בי-מאמר נוסף שפירסם בידעות אחרונות, בעיקבות מסקנות ועדת מילר, הגדיר אורי חן גילת כ"חרפה". זאת, בעיקר משום שהוועדה לא התייחסה לגילוייו, עסקה בכי-דיקת המתרחש באותו מוסד רק מיום

פירסום כתבותיו ואילך, לא טרחה אפילו להזמין אותו לעדות. ניתן היה להצדיק את טענותיו אלה של גילת כלפי ועדת החקירה של משרד-הבריאות, לולא נקט הוא עצמו אותה שי-טה בכתבותיו. העיתונאי החרוץ התייחס למה שראה במרעיניו במוסד בנס-ציונה ולמה שמע מפיו החולים, קרוביהם ועובי-דים-לשעבר במוסד. את כל זה הוא הציג כ"גילויים" וכחשיפה עיתונאית ראשונה, התעלם לגמרי מן העובדה שהגילויים ה-ראשונים על הנאי הזוועה השוררים בי-סנטוריום בנס-ציונה נחשפו לראשונה על-ידי העולם הזה.

בחודש אפריל 1974, בעיקבות

תלונות שהגיעו למערכת העולם הזה מצד קרובי-מישפחה של חולים שאושפזו בי-איתו מוסד, פתח העולם הזה בחקירה יסו-דית של הנעשה שם. כתב העולם הזה אריק לביא, התייצב או בפני הנהלת בית-החולים, ביקש להתקבל לעבודה כאח. בי-תום הראיון, שבמשך חמש דקות בדיוק, הוא התקבל לעבודה.

למחרת בבוקר התייצב אריק לביא ל-עבודה בבית-החולים כאיש סגל. הוא עבד שם כאח במשך שלושה ימים, שבמהלכם ראה את הנעשה בסנטוריום מבפנים. שו-חח עם החולים ועם העובדים במקום. את תוצאות חקירתו עם פירסם אריק לביא בי-כתבת התחקיר לגיהנום וחדרה שפורסמה בעולם הזה ב'1 במאי 1974 (העולם הזה 1913). תיאורו של אריק לביא באותה כתבה זהים לחלוטין לאלה של מרדכי גילת שפורסמו בידעות אחרונות כעבור שלוש שנים.

הנה מיספר קטעים הלקוחים מאותה כתבה:
 "פחית-האשפה של בית-החולים עלו על גדותיהם. איש לא טרח להריקם, פתח חדר-האוכל ניצב פח כזה, נטול מיכסה, שמי גשם מילאו אותו והאשפה שבתוכו עלתה על גדותיו והתפורה סביבו. זה לא הניז לאף אחד. הנהגה, אדישות וחוסר-איכפתיות שלטו בכל."

שרי-הבריאות אליעזר שוסטק ועדת-חקירה נוספת

"בחצר פזורים היו שיירי מזון, צלחות מזוהמות, שיכרי רהיטים, סחבות מצחי-נות — אך הכל הלפי על פניהם אף מבלי להבחין בהם. הכל — מלבד אחד, גבר מגול-הראש כבן 40, שעבר בחצר בראש מורכן ואסף שיירים הפזורים בה. הוא דואג לכך שהמוסד יהיה נקי, סיפר לי בגאווה מנהל המוסד, הוא מרים כל פיסת ליכלוך קטנה, המנהל אולי אינו יודע זאת, אך במרעיניו ראיתי כי חולה זה, שעליו גאותו, אסף את הליכלוך בנאמנות, אך מייד לאחר-מכן היה מעביר את מצי-אתיו במהירות-שיא לפינה אחרת בחצר ומסדר איתן שם בסדר מופת. אך חצרו של בית-החולים היתה כנגד-עודן ממש לעור מת דררו..."

במשך שלושת הימים שביליתי בי-מוסד, לא ראיתי אצל החולים אף בדל של מירב-שתיניים או סבון, שלא לדבר על מגבת. בחדר-האוכל נתנה לי האחות שדשנה, אשה בשנות התמישים לחייה בעלת הופעה מוזנחת ופרועה, סיר ענק ובו פרוסות-לחם, הורתה לי לחלק אותן בין החולים. שתי פרוסות לכל חולה, אמרה, לא יותר. הם יבקשו ממך עוד, אבל אל תתן להם."

"האחות שרה הילקה לכל חולה צלחת פלסטיק ועליה מירחה גזולי שכונה משום מה, גבינה, ועוד צלחת ובה מעט דייסה..." לביא דיווח עוד על סדינים שאינם בי-נמצא, על חולים לבושי קרעים בקור-אימים, על חולים ששכבו בגשם בחצר

חקירת "העולם הזה" על הסנטוריום בנס-ציונה ב-1974 (גיליון 1913)

ראיש לא ניגש אליהם, על חלוקת גולולת לחולים מבלי להתייחס לטיבן.

בתום שהותו של אריק לביא בסנ-טוריום בנס-ציונה, דיווח העולם הזה על מימצאי כתבו למישרד-הבריאות, דובר המישרד או, אייזק מוריס, קיבל לידיו חלק מהמימצאים. הוא לא היה מוכן להגיב עליהם, הבטיח להעבירם לממונים על הי-פיקוח על הסנטוריום כדי שיבקרו במקום ויעמזו על המתרחש בו.

ניצגיו מישרד-הבריאות אומנם ביקרו בי-מוסד, אלא שמנהלו הספיק להתכונן לבי-קור מבעוד מועד, לשפר מיספר דברים, למרות זאת נחלת במישרד-הבריאות להגי-ביר את הפיקוח על בית-החולים.

לכל הפרשה הזאת לא היה זכר בכתי-בותיו של גילת, למרות שהיא מחמירה את אתרייתם של שילטונות הבריאות הי-ממלכתיים למימצאים שגילה הוא בעת ביקורו במוסד, שלוש שנים אחרי שהתי-פרסמו גילויי העולם הזה.

החלתו של שרה-הבריאות אליעזר שוסטק להורות על הקמת ועדת-חקירה שתחקור את המתרחש במוסד בנס-ציונה והחלת הוועדה לסגור את המוסד הפרטי הזה, שבו התעללו בחוליינפס, הן החלטות שיש לברך עליהן. אבל כדאי היה אולי להקים ועדת-חקירה נוספת, שתחקור מדוע היה צורך בהקמת ועדת החקירה שהורה שוסטק להקים, שלוש שנים אחרי ש-מימצאי חקירת העולם הזה הועברו לידי-עת מישרד-הבריאות ואחרי שאנשי מי-שרד-הבריאות הבטיחו להגביר את הפיקוח על המוסד ולשנות את תנאי החיים של המאושפזים בו.

ראשי-השנה חלף והיינו מדאגים

במקצת: הסיכום השנתי הסטטיסטי, ש-נוהג לשלוח אלינו הקורא דני גספר מי-נתניה מדי שנה, בושש משום-מה לבוא. אבל גראה שהיתה זו אשמת החזאר. קצת באיחור, הנה סיכומי המסורתי של דני גספר:

1784 בתשל"ד; 2196 בתשל"ה; 2760 בתשל"ו; 2804 בתשל"ז — אין אלה סתם מיספרים ובטח שלא לגבי משפחת העולם הזה. מספרים אלה מבטאים את מידת התעבותו של כרך העולם הזה משנה לשנה בשנים האחרונות, כשלפחות כמיר-תית שוב שברה המערכת את כל השיאים השנה, כשהעמידה לרשותנו כרך עביכרס המונה לא פחות מ-2804 עמודים. ציינתי: כמותית — כיוון שאינו מתכוון לבדוק את האיכות בסקירה סטטיסטית קצרה זו.

השנה תורכב הכרך מ-50 גיליונות שביר-עיים, כאשר גיליון אחד הוא בן 44 עמוד-דים, אחד בן 48 עמודים, 18 גיליונות בני 52 עמודים, 10 גיליונות בני 56 עמוד-דים, 19 בני 60 עמודים וגיליון אחד בן 76 עמודים. מי שטרח לגשת מדי שבוע לדוכן העיתונות, שילם עבור כרך זה 405 ל"י — שיא נוסף, הפעם בזכות האי-נ-פלציה הדוהרת.

השנה ראו אור מעל עמודי העולם הזה 5039 תצלומים ומולם 1743 מודעות פירסומת. אם להתעמק יותר בתוכן סיפק מדור דף תשקיף השנה 603 ידיעות — פחות מהשנה שעברה (שהיתה שנה מעו-

חקירת "העולם הזה" על הסנטוריום בנס-ציונה ב-1974 (גיליון 1913)

ברת) בה הכיל המדור 690 ידיעות. הי-מדור אנשים הכיל השנה 1160 קטעים, שזנו באנשים השויבים מאד ופחות חשיר-בים.

הקוראים תרמו את חלקם ב-914 מיכ-תבים, בשניים יותר מתכולת המדור בשנה שעברה (מיספר זה כולל גם את המיכ-תבים שהתפרסמו בפורום העולם הזה), אך השנה צורפו רק ל-57 מיכתבים תצ-לימי כותביהם — הרבה פחות מבעבר — 113 בתשל"ז) וחבל שניכרת העיכה במינהג יפה זה של המערכת. חתם סקי-רה זו המדור במדינה, עם 363 כתבות, פחות מתשל"ו, בה הכיל 413 כתבות אך יותר מתשל"ה (344) ותשל"ד (355).

כאן המקום לציין שגיליון השנה שהכי-תיר את מנחם בגין כאיש-השנה ייכלל בסיכום השנתי של תשל"ח, למרות הופ-עתו בערוב ימיה של תשל"ז, זאת כיוון שהמערכת נהגת מזה שנים לחנוך שנת-הרפעה בגיליון השנה, וכך אנו מוצאים על גיליון זה את הציין: "השנה ה'42" (לי-העולם הזה בגילגוליו השונים). מכאן ש-השנה שניתחתו בשפת המספרים החלה בי-גיליון ראש-שנה הקודם, שבו כיכב הרב משה ליוויגנר שהופיע בגיליון הראשון של שנת ההופעה ה'41.

לסיום, כמדי שנה נאחל לכם העוסקים במלאכת הכתיבה שנת עבודת פרייה, ולנו — העוסקים במלאכת הקריאה — שנת נחת מיציר כפיכם. עד כאן מיכתבו של דני גספר. ולנו לא נותר אלא להוסיף: אמנ!

דני גספר